

Regio Noordoost Brabant

Regiobijeenkomst Klimaatadaptatie 30 oktober 2019

"We zijn bewust bezig met de uitdagingen van klimaatadaptatie, maar we doen te weinig! Daarom ben ik blij dat er vandaag wel 100 helden en heldinnen zijn die hiermee aan de slag zijn. Alleen ga je veel sneller, maar samen kom je veel verder. Centraal staat voor mij de vraag vandaag en de komende tijd: Hoe komen we van praten naar doen? In 2020 gaan we weer bij elkaar komen en dan denken we 'Yes'; dit hebben we allemaal gedaan!"

Harry van Rooijen
Bestuurlijk trekker 'klimaat'
Regio Noordoost-Brabant

100 helden, 100 fijne mensen melden zich voor het tweede regiocongres.

'Fijne mensen hier melden!'

De ontvangstbalie waarop jullie badges klaar lagen maakt deel uit van een complete stand en is inzetbaar voor de regio. Informeer bij Daniëlle van Son. De stand is overigens gebaseerd op insights uit de leefstijlvinder!

- * Veel medewerkers, enkele bestuurders van provincie, gemeenten en waterschap, maar ook tien deelnemers vanuit een adviesbureau, twee vanuit onderwijs, twee bewonersinitiatieven, één van de GGD, één van ZLTO en twee afgevaardigden van een woningbouwvereniging. Een gemeleerd gezelschap dus. Klimaatadaptatie is divers en raakt vele werkerterreinen.
- * Een evenwichtige groep als het gaat om voor wie klimaatadaptatie als hoofdthema heeft als mensen die klimaatadaptatie 'erbij doen' in een breder werkpakket.
- * Een groep met afkomst voor 40% uit de watersector, 25% uit de RO, en enkelen vanuit milieu en natuur, communicatie en civiele techniek.

[illegible]

- In het werkprogramma Klimaatadaptatie 2019-2020 (LINK TOEVOEGEN) staat heel veel achtergrondinformatie over de regionale projecten en samenwerking.

- Schaalniveaus van samenwerking (wat doe je lokaal, wat regionaal, wat provinciaal)
- Draagvlak voor klimaatadaptatie breed verankeren binnen gemeentes (RO, gezondheid, sociaal domein)
- Klimaatadaptatie als beleids- en ontwerpopgave in gemeentelijke begrotingen en formaties opnemen om voldoende capaciteit te borgen

En actie....panelgesprek

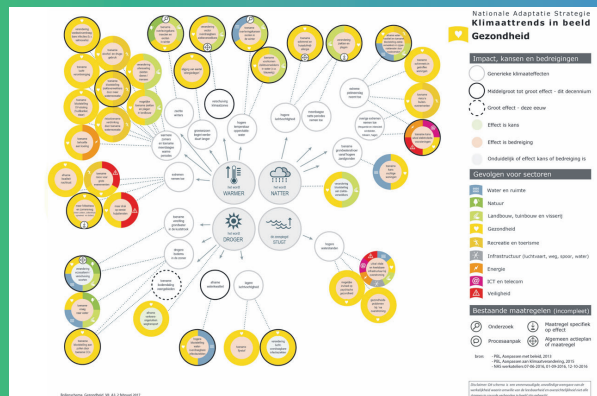
Nicolette Peters - Gemeente Boxmeer
Daniëlle van Son - Waterschap Aa & Maas
Projectleiders Klimaatbewustzijn

We zitten al in de actiemodus. Heel 2020 gaan we klimaatacties zelf uitvoeren en anderen ondersteunen bij hun klimaatacties. Iedereen in Noordoost-Brabant kan onze hulp inschakelen. Vandaag delen we daarvoor klimaatwaardebonnen uit. Mocht iemand plannen die op de plank hebben liggen waar men niet aan toe komt, of als je iets nieuws wilt bedenken: laat het weten en wij bieden hulp.

Twan Tiebosch & Ruud Koch
Projectleider Robuuste beekdalen

De WUR heeft erfgesprekken gevoerd i.s.m. waterschappen Aa en Maas en De Dommel. De vraag 'Hoe kijk je aan tegen klimaatadaptatie' heeft richting gegeven voor vervolg. Het werd alvast goed gewaardeerd dat we gingen praten mét de boeren i.p.v. óver de boeren.

Tim Verhagen, gemeente Bernheze
(vanaf 1 november)
Projectleider Verdieping
Klimaatstresstesten en Riscodialogen

We zijn begonnen met een stresstest light voor de hele regio. Nu zijn we aan het verdiepen, wat vooral betekent: lokaal verder inzoomen en meer detail toevoegen. Regionaal zijn we in gesprek met een aantal partijen voor wie dit het relevante schaalniveau is, zoals woningcorporaties en de GGD. Dit noemen we de risicodialoog.

Freya Macke
Projectleider Klimaatadaptatie
bedrijventerreinen

We zitten in de opstartfase. Het plan van aanpak is nagenoeg klaar. Volgend jaar maken we een vliegende start met de uitvoering op 3 pilot locaties. Wat werkt wel en wat niet in de praktijk? We krijgen al veel tips! Welke partijen moet je hebben om meters te maken? Lastig is dat bedrijventerreinen telkens anders georganiseerd zijn en dat je te maken hebt met gebruikers en (soms mondiale) eigenaren. Dat maakt samenwerken lastig. Helmond en Deurne zijn aangehaakt vanuit de Peel en er zijn meerdere gewillige partijen om nog aan te sluiten."

Reactie vanuit de zaal

Het panelgesprek roept vragen op vanuit de zaal:

- Een bezoeker vraagt zich af waarom we praten over dingen die achteraf gebeuren en we ze daarna dan proberen te herstellen. We moeten bij de bron beginnen. Het gedrag van mensen verduurzamen. We moeten het dicht bij ons zelf houden, want hoeveel mensen zijn vandaag bijvoorbeeld met de auto hier gekomen?
- Nicolette geeft als antwoord dat zij ook scholen benaderen. Het aanpassen aan klimaatverandering, daar kunnen we al heel jong mee beginnen. Scholen en jong volwassenen zijn doelgroepen waar we ons op willen richten.
- Bart Pastoor: Hoe zorgen jullie voor de verbinding?
- Freya antwoordt; door goede communicatie. Een voorbeeld is dat klimaatadaptieve bedrijven-terreinen gaat werken met de inzichten die in Klimaatbewustzijn ontstaan en daar ook weer op aanvult;
- Twan noemt als voorbeeld Dutch Design Week; in landschappen kom je elkaar altijd tegen;
- Nicolette zegt dat je linken moet blijven leggen, daarom is ook iedereen welkom om aan te sluiten bij een van de projectteams;
- Tim legt uit dat we veel werken in samenwerkingsverbanden, er zitten mensen van verschillende samenwerkingsverbanden bij de projectteams en soms ook bij meerdere, dus ze overlappen elkaar.
- Liesbeth de Theije vraagt naar het aandeel van 'Landbouw'.
- Tobias zegt dat we daar ook verbinding zoeken, energietransitie en transitie landbouw. Vanmiddag is er ook een werkgroep over koppelkansen om te bekijken wat je kunt combineren. Maarten nodigt iedereen uit om te komen met je ideeën. Er is capaciteit en er zijn middelen en ervaring in de regio, schrijf het op, op de bruine papierrollen in de gang. Laat je inspireren, geef je op met je buurgemeente of woningbouw e.d.
- Maarten vraagt of de trekkers van de projectteams ook nog hulpvragen hebben aan de zaal?
- Freya krijgt al veel tips over klimaatbestendigheid over bedrijventerreinen, aanhakers zijn altijd welkom. Nu of volgend jaar, het kan en mag.
- Twan vindt het interessant om te weten of ze de goede vragen hebben gesteld. Hij hoopt daar achter te komen bij wat hij gaat presenteren tijdens de deelsessie.
- Tim geeft aan dat er al veel watermensen bij de risicodialoog zijn aangesloten, maar dat het ook van belang is om alle stakeholders actief aan tafel krijgen, dat ze mee willen doen met ons team. Partijen zoals ZLTO en GGD.
- Freya zegt dat het ook een idee is om een risicodialoog over bedrijventerreinen te doen.
- Maarten vraagt Mark Hamers van Woningbouwvereniging Mooiland hoe hij de risicodialoog ervaart. Is het raadzaam om dat integraal te doen, of hakt een woningcorporatie die thema's ook weer op in stukjes om het behapbaar te maken? Mark laat weten dat binnen zijn corporatie alle thema's wel voorbij komen. Ze zijn ook beschreven in hun duurzaamheidsvisies. Zonnepanelen, isolatie, bewustzijn. Zij hebben intern ook projectgroepen. Het speelt wel, maar het is sowieso interessant om de samenwerking te zoeken. Gezondheid is overkoepelend wat iedereen aanspreekt. Dat blijft een trigger voor mensen.
- Een deelnemer: "Er wordt altijd geroepen 'laten we niet overal hetzelfde wiel uitvinden' maar hij zegt juist laat iedereen intrinsiek meedenken en laat ons juist wel samen weer het wiel uitvinden."

Subsidiemogelijkheden Provincie

Simon Lavrijssen coördineert de klimaatsubsidies bij de provincie: "De aanjaagfase is nu achter de rug. Alle gemeenten hebben nu zo'n beetje wel een stresstest uitgevoerd en zijn aan de risicodialoog begonnen. Er zijn tevens subsidies uitgedeeld voor pilot- en uitvoeringsprojecten; hier was veel animo voor.

Provinciale subsidies klimaatadaptatie in gemeenten

Klimaatstresstest: ruim de helft van de Brabantse gemeenten heeft aanvraag ingediend. Eind dit jaar afgerond.

Klimaatadaptatiedialoog (risicodialoog): eerste tranche 1/3 deel gemeenten, tweede tranche open in november. Eind 2020 afgerond.

Klimaatadaptatieproject: kleinschalige pilot dit voorjaar met loting. Nieuwe openstelling wellicht eind 2020

Aanjaagfase klimaatadaptatie loopt op z'n eind, vanaf volgend jaar subsidiëring meer kwalitatief van aard

Kijk op <https://www.brabant.nl/loket/subsidies>
En op het Brabantse klimaatportaal
www.klimaatadaptatiebrabant.nl

De vraag is nu: 'Wat is de beste meerwaarde die we als provincie kunnen bieden?' Het gaat niet om zo veel mogelijk aanvragen, maar waar kunnen we het verschil maken. Informatie over de subsidies is te vinden op het klimaatportaal van de provincie."

Subsidies vanuit de provincie richten zich op gemeenten en soms ook op waterschappen. Bewonersinitiatieven zullen bij hun gemeente moeten aankloppen, niet bij de provincie. Er zijn wel ook andere relevante, provinciale fondsen beschikbaar, zoals voor groenblauwe schoolpleinen of het Buurtnatuur- en buurtwaterfonds. Op www.aanmaas.nl/klimaat staan de meeste mogelijkheden bij elkaar onder de noemer 'Samen anders doen met water en groen'.

Hoe bewerkstellig ik gedragsverandering?

Mirjam van Huizen, Shift Gedragsverandering

Zelf doen

Voorlichting alleen is niet genoeg. Overal waar mensen zijn kun je verandering bereiken door zelf te starten. Het enige benodigde? ACTIESTAND. Bijvoorbeeld een gemeentehuis met een groene gevel of groen plein ervoor en niet een compleet betegeld plein.

Bewust en onbewust gedrag

Kennen + kunnen + willen is nog niet gelijk aan doen. 95% van je keuzes, handelingen en beslissingen doe en maak je onbewust. Er zijn veel factoren die je, zonder dat je het zelf merkt, 'meebepalen', zoals familie, omgeving, routine en werk. Met zo'n groen plein kan je burgers onbewust beïnvloeden.

Volggedrag en kopieergedrag...op zoek naar dat ene schaap!

Om dit te laten zien wordt het filmpje 'Brain games' filmpje getoond over de dame in de wachtkamer die de anderen kopieert en dit ook weer leert aan de nieuwe mensen die binnenkomen. Volggedrag is heel sterk bij mensen. Je hoeft niet altijd een goede reden te hebben. Mensen gaan graag mee met de sociale norm. Dilemma's: hoe ver ga je? Wel blijven nadenken: gaan we de goede kant op? Als je een groep mensen mee krijgt dan zullen er meer volgen. Wij moeten het goede voorbeeld geven. Mirjam is het niet eens met Harry toen hij zei dat we in deze zaal met klimaathelden en heldinnen de verkeerde mensen aanspreken. Wij moeten juist het goede voorbeeld geven om kopieergedrag te ontketen.

Ken de barrières

Wat drijft mensen en wat zijn eventuele obstakels om niet te doen wat wij graag willen? Een auto met handrem erop krijg je niet mee, hoe gemotiveerd je ook bent. Dus haal barrières weg.

Zorg voor een lange termijn strategie, doel en visie

Acteer op het juiste moment met een overtuigende beleving

Speel in op waar mensen op dat moment mee bezig zijn, zoals het voorbeeld van de Dag van de Bouw. De Gemeente Boxmeer heeft daar een beleving neergezet voor inwoners van een nieuwbouwwijk. Ze kregen hulp bij hoe je een klimaatbestendige tuin aanlegt. In dit geval werd de kans gepakt om inwoners te benaderen op een plek waar ze toch komen. Een informatieavond had minder mensen bereikt.

Houd moed!

Mirjam toont ons een grafiek; met een rechte stijgende lijn, dat is hoe mensen denken dat het gaat lopen, maar verandering gaat in het begin juist langzaam, er komen hobbels op de weg en dan ga je juist in de achteruitgang om vervolgens te versnellen in een lijn omhoog.

Mirjam van Huizen
Shift Gedragsverandering

Meedenken en meedoen!

Welke klimaatactie voer jij komend jaar uit?

- * Regioaanpak / Werkprogramma NOB 2019 - 2020
- * Kennisbijeenkomsten
- * Projectgroepen
- * Website en nieuwsbrief

Niks doen is geen optie. Samen maken we de regio. Meedoen kan op diverse manieren. Dus aan iedereen de oproep/uitnodiging; Kom erbij, stuur mee. Je kunt altijd Tobias of een van de deelprojectleiders benaderen. Zie de bijlage.... [BIJLAGE MEEDENKEN en MEEDOEN).

Deelsessies

Hoe bereik je de inwoners, editie 's-Hertogenbosch Karin Bleeker, Henk Koops & Jasper Maas

De goedbezochte bijeenkomst "Aan het werk in de straat" was voor toehoorders en vrijwilligers inspirerend. Er was veel interesse voor de verhalen van groene daken expert Henk die ervaringsdeskundige is en de motor achter het grootste groene daken project in Nederland. Karin was samen met een aantal buurtgenoten de ambassadeur van de regentonnensubsidie die de gemeente 2 keer per jaar beschikbaar stelt en wilde met een zaag alle regenpijpen wel ontkoppelen van het riool. Jasper was de gemeenteambtenaar die gealloceerde gemeente-budgetten wist aan te wenden voor het opknappen van een speeltuin door de wijk zelf. De drie vrijwilligers waren gevleid door de aandacht die de gemeente hen schonk tijdens het proces en ook door het hen nu te laten vertellen! Een echte win-win situatie.

Werken met de Ons Water Leefstijlvinder Ruben van Hoof - SAMR

Wat voor typen mensen zijn er als we het hebben over klimaat? Welke gedrag vertonen ze, welke motivaties beweegt hen en hoe moet je met hen communiceren? Wat moet je vooral niet doen? Middels de kaart op de website kun je zien wat voor typen mensen zich in jouw postcodes bevinden. Middels deze segmentatie kun je gericht communiceren met de juiste boodschap en krijg je een hogere conversie! Belangrijkste leerpunten:

- Een goede communicatiestrategie gebaseerd op de leefstijlvinder is waardevol. Vanuit de regio hebben we een communicatiestrategie opgesteld. Meer info? Mail Inge Jansen - welkom@marketinge.nl.

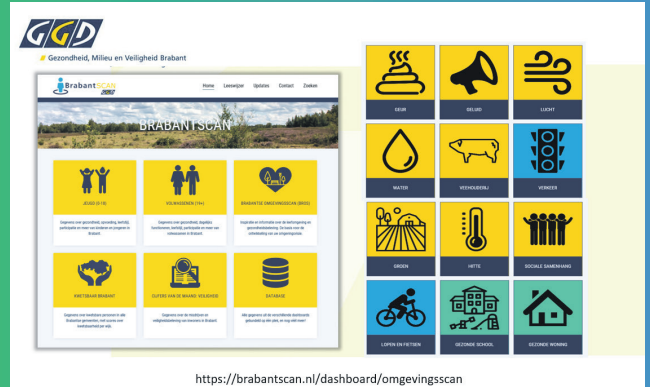

Hitte ? Droogte ? Wateroverlast/
Overstroming ?

Aan het werk in de straat

John Arts - Gemeente Boxmeer

Boxmeer zocht naar het antwoord op de boodschap: klimaatbestendig in 2030. Boxmeer kwam uit op het gereedschap "staat van je straat". Met de staat van je straat kan per wijk de huidige en gewenste staat voor hitte en water worden vastgelegd in een vijftal klimaat-labels. Een donker groen label staat bijvoorbeeld voor veel schaduw en een rood label voor nauwelijks schaduw. Door het gewenste label in tijd vast te leggen kan de tool de kosten en restschade berekenen behorende bij de wens. Bestuurders kunnen zo op een eenvoudige wijze snel zien wat bij benadering de kosten zijn van hun wensen.

Klimaat en gezondheid

Klimaatadaptatie & gezondheid hebben raakvlakken. In een groene omgeving voelen mensen zich fijner en dat heeft de nodige gezondheidsvoordelen. Groen nodigt uit, maar betekent ook kans op infectieziekten (ratten/muizen). Veel gezondheidsdata kun je terug vinden op de Brabantscan: <https://brabantscan.nl/dashboard/omgevingsscan>. Denk ook eens aan je collega's bij het sociaal domein, zij hebben allerlei data over demografie en waar bijvoorbeeld veel kwetsbare ouderen wonen. Voor meer informatie over deze sessie kun je contact opnemen met Tobias Renner.

Klimaatrobuuste beeklandschappen

Twan Tiebosch - Jos van den Boogaart

Wat betekent klimaatverandering voor erfeigenaren in beekdalen? Aan de hand van uitspraken van geïnterviewde boeren en anderen gaven wethouder Jos van den Boogaart en projectleider Twan Tiebosch aan welke inzichten deze erfgesprekken hebben opgeleverd (zie ook <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/552901>) en tot welke vervolgonderzoeken dit leidt. Deelnemers gaven ook hun hartekreten aan die in de opzet worden meegenomen. Meer info? Mail- twan@esplanada.nl.

Deze 'bureaugeveltuinjes' zijn beschikbaar voor de regio. Klap de stenen weg, maak de potgrond aan, zaadjes zaaien, water geven en zie hoe je huisje opfleurt. Zo werkt het in het groot natuurlijk ook! Meer info via Inge Jansen - welkom@marketinge.nl.

Afronding

Ter afronding nemen we een moment van verstillings. Wat hebben we langs zien komen? Wat brengt ons daarvan op ideeën voor ons eigen werk en handelen. Iedere deelnemer bespreekt met iemand die hij/zij nog niet goed kent waar hij/zij zélf morgen mee aan de slag kan gaan. Rene van der Burgt van het bewonersinitiatief Met Elkaar voor Mekaar in Sint-Michielsgestel roept gemeenten op om bewonersinitiatieven niet met een kluitje het riet in te sturen, maar te helpen bij het vinden van de weg in het doolhof van subsidies en regels.

Mike van der Geld, wethouder 's-Hertogenbosch, reikt de eerste klimaatwaardebon uit aan Mark Hamers van wooncorporatie Mooiland. Hij vertelt dat Brabant Wonen achter hem staat en zo zijn er nog meer woningcorporaties hier in de regio die hierin meewerken. Mark: "In dit gebied hebben wij 20.000 woningen. Jaarlijks verhuizen zo'n 1200 – 1300 bewoners. Dat is een mooi moment om mensen te inspireren en te laten bewegen de tegels uit de tuin te halen en de tuinen anders in te richten. Ons idee is om een toolkit te ontwikkelen die je makkelijk kunt meegeven of achterlaten."

Harry van Rooijen: "We hebben vandaag heel veel inspiratie aan elkaar gegeven. Dat wat we willen bereiken van een duurzamere wereld, moeten we stapje voor stapje doen. We moeten beginnen bij ons zelf om kleine stapjes te durven zetten. Het is net een bord spaghetti. We moeten ons niet verslikken aan de grote brok met informatie die we net gekregen hebben en dat de sliertjes allemaal ingewikkeld zijn. We hebben allemaal geknoeid, maar uiteindelijk hebben we hem helemaal opgegeten, sliertje voor sliertje. Ik gun ons dat wij niet denken: 'het wordt te ingewikkeld, dus het wordt toch niks!' Het is bestuurlijk lastig, het is voor jullie lastig, maar we gaan het volhouden en we gaan stappen zetten. Niet zozeer alleen het werk van ons, maar ook met de burgers, we moeten het met elkaar doen. Klimaatverandering is iets waar iedereen van beseft dat we iets moeten doen en we willen het ook doen, maar het is heel erg lastig omdat we het soms te ingewikkeld maken. Ik zie jullie graag volgend jaar terug om te kijken wat we gerealiseerd hebben. Stapje voor stapje."

Colofon

Deze regiodag is georganiseerd door de Regio Noordoost-Brabant, team Klimaatadaptatie. Deze dag is georganiseerd door: Tobias Renner, Mandy van Kouwen, Twan Tiebosch, Freya Macke, Ebbeny Janssen, Inge Jansen, Nelen van der Ben, Nicolette Peters, Daniëlle van Son, Martine Beuken Greben, Maarten Verkerk, Tim Verhagen, Harold Soffner. Veel dank gaat uit naar de bestuurders, de inwoners, collega's en adviseurs die hun voorbeelden inbrachten in de werksessies.

